UNIVERSITETET I OSLO

Utdanningsdirektoratet
Schweigaards gate 15B
0191 Oslo

Dato: 26.10.2026
Deres ref.:
Vår ref.: 26/22505-2

Innspill om fremtidens videregående opplæring

Universitetet i Oslo viser til Utdanningsdirektoratets brev av 9. juni 2026 om forslag til oppbygging av fremtidens videregående opplæring.

Vi takker for muligheten til å gi innspill og er kjent med at innspillsrunden er lagt opp slik at høringsinstansene besvarer spørsmålene fra Utdanningsdirektoratet direkte i nettskjemaet. Universitetet i Oslo ønsker imidlertid på bakgrunn av innspill fra fagmiljøene i denne innspillfasen å kommentere enkelte overordnede og prinsipielle problemstillinger. I tillegg vil enkelte fakulteter og enheter sende inn egne innspill i henhold til innspillsmalen til Utdanningsdirektoratet.

Det samlede svaret vårt er strukturert rundt noen hovedpunkter som vi mener har stor betydning for fremtidens videregående opplæring og for sammenhengen mellom videregående opplæring og høyere utdanning.

Vi understreker at forslagene til fremtidens videregående opplæring bør ses i sammenheng med andre prosesser som er satt i gang. Dette gjelder blant annet regjeringens arbeid med en ny nasjonal strategi for realfag og teknologi.

Endringsforslagene løser ikke problemene med studieforberedthet

I innspillsbrevet skriver Utdanningsdirektoratet at overgangen til høyere utdanning er krevende, og at mange studenter ikke opplever seg godt nok forberedt til å studere. De ferske studentene rapporterer blant annet utfordringer «når det gjeld kritisk tenking, å lese og forstå lange og komplekse fagtekstar og arbeide sjølvstendig med fag». Dette er en problembeskrivelse som Universitetet i Oslo støtter, og ved flere studieprogrammer er det satt i verk tiltak for å hjelpe studentene med de nevnte utfordringene.

Universitetet i Oslo er imidlertid skeptisk til hvorvidt de utfordringene studentene har, kan løses av endringsforslagene som legges fram i innspillsbrevet. Studentene har utfordringer med generiske akademiske ferdigheter som går på tvers av fag. Endringsforslagene handler imidlertid i stor grad om å endre sammensetningen av fag og om å redusere omfanget obligatoriske fellesfag i studieforberedende opplæring.

Universitetet i Oslo mener at en styrking av elevenes kompetanse i kritisk tenking, lesing av fagtekst og selvstendig arbeid best skjer gjennom en endring av måten skolen arbeider med fagene på, ikke gjennom en endring i utvalget fag.

Rektor

Postadresse: Postboks 1072 Blindern 0316 Oslo NO
Besøksadresse: Problemveien 7,Lucy Smiths hus 3.etg
E-post: postmottak@uio.no
Nettside: www.uio.no
Org.nr.: 971 035 854

Et snevert nasjonalt perspektiv

Universitetet i Oslo mener at innspillsbrevet beskriver en videregående opplæring preget av et for snevert nasjonalt perspektiv, og at det legges for lite vekt på at elevene er en del av et globalisert samfunn. Det nasjonale perspektivet kommer eksplisitt til uttrykk i formålsbeskrivelsen for felles innhold, der målsettingen er å «samle Norge som samfunn» gjennom å «gi elevane kunnskap om vår kulturarv og våre tradisjonar».

Fraværet av en internasjonal orientering kommer også fram i forslaget om å endre fremmedspråkfagets status fra obligatorisk fellesfag til valgfritt retningsinnhold. Fremmedspråk i skolen bidrar til interkulturell kompetanse og styrker elevenes utvikling av toleranse, demokratiske verdier og respekt for andre måter å se verden på. Dette er relevant uavhengig av hvilken utdanning elevene skal gå videre til. Fremmedspråkundervisningen i skolen legger et grunnlag for livslang læring, samtidig som det bidrar til å forberede elevene til et internasjonalt orientert arbeidsliv. Hvis Norge skal fungere godt som handelspartner og politisk aktør i et internasjonalt samfunn og lykkes i å håndtere en kulturelt mangfoldig verden, trenger landet flere innbyggere med kompetanse i fremmedspråk, ikke færre.

Universitetet i Oslo mener at fremmedspråk bør være et obligatorisk fellesfag i studieforberedende opplæring.

Skolens allmenndannende funksjon

Forslagene i innspillsbrevet legger vekt på den videregående opplæringens nyttefunksjon, det vil si at elevene skal lykkes i høyere utdanning og arbeidsliv. Dette kommer blant annet til uttrykk i formålsbeskrivelsene for studieforberedende innhold og retningsinnhold. Innspillsbrevet tar for lite hensyn til at skolen også har en allmenndannende funksjon, det vil si at elevene skal få kunnskaper for å forstå den de er, og den verdenen og det samfunnet de lever i.

Universitetet i Oslo mener at formålsbeskrivelsene også bør vektlegge skolens allmenndannende funksjon, og at konkret faginnhold løftes fram.

Uheldige konsekvenser av endret fagsammensetning

Utdanningsdirektoratet foreslår en reduksjon i fellesfag i de studieforberedende utdanningsprogrammene og en inndeling av det studiespesialiserende programmet i seks retninger med ulik faglig profil, blant annet «naturvitenskap, teknologi og realfag» og «samfunnsvitskap og historie». Disse retningene skal elevene velge mellom allerede fra vg1. Universitetet i Oslo mener at innspillsbrevet i for liten grad synliggjør de uheldige konsekvensene dette forslaget kan ha for både elever og høyere utdanning.

En reduksjon i omfanget av fellesfag vil føre til at studentene kommer til høyere utdanning med større variasjon i forkunnskaper innen ulike fagområder. Konsekvensen blir at høyere utdanning i mindre grad kan forutsette bestemte kunnskaper som kjente, og utdanningsinstitusjonene må kompensere for dette gjennom økt bruk av forkurs eller gjennom å senke det faglige nivået.

Ca. 40 % av studieprogrammene i høyere utdanning har spesielle opptakskrav i tillegg til generell studiekompetanse. Kravene kan blant annet handle om bestemte programfag eller karakternivå. For elever i videregående kan det være vanskelig å få oversikt over alle de ulike opptakskravene, og det er en risiko for at elever tidlig i skoleløpet gjør fagvalg som senere vil utelukke dem fra opptak til studier de ønsker å ta. Utdanningsdirektoratets forslag om seks faglige retninger i studiespesialiserende utdanningsprogram vil kunne forsterke denne utfordringen. For det første må elevene ta valg allerede når de begynner i videregående, som vil styre hvilke fag de må og kan ta videre i skoleløpet. Risikoen for at elevene tar uinformerte valg, med konsekvenser for hvilke studier de senere vil kunne søke på, vil dermed øke. For det andre er det ikke usannsynlig at bruken av spesielle opptakskrav i høyere utdanning vil øke ytterligere, ettersom Utdanningsdirektoratets forslag innebærer at elevene i studieforberedende utdanningsprogrammer vil ha færre fag til felles enn de har i dag.

De seks studieforberedende retningene som er foreslått, grupperer fag og fagområder i skolen på måter som kan gjøre elevene mindre forberedt på ulike studier. For eksempel er helse satt sammen med aktivitet og idrett og ikke med naturvitenskapelige fag. Flere helsefaglige utdanninger forutsetter imidlertid tunge naturvitenskapelige forkunnskaper. Dette gjelder blant annet odontologi og medisin.

Universitetet i Oslo foreslår at Utdanningsdirektoratet utreder grundigere hvilke negative implikasjoner ordningen med færre fellesfag vil kunne ha for elever og høyere utdanning.

Uklart om innhold

Utdanningsdirektoratet presenterer en modell for videregående opplæring satt sammen av fire innholdskategorier: 1) felles innhold, 2) felles studieforberedende innhold, 3) valgfritt retningsinnhold og 4) felles retningsinnhold. Det sies imidlertid lite om hvilke skolefag som skal kunne inngå i disse kategoriene, med unntak av forslaget om å fjerne fremmedspråk som obligatorisk fellesfag. I stedet diskuteres det mer overordnet hvilke «tema, fagområde og kompetansar og ferdigheiter». Denne framstillingsformen i innholdsbrevet gjør det vanskeligere å gjennomskue hvilke konsekvenser som forslagene vil ha for de ulike skolefagenes status, noe som igjen gjør innspillene til forslagene mindre presise. For det andre belyses det ikke tilstrekkelig hvilke implikasjoner forslagene vil ha for lærere i skolen og lærerutdanningene. Skolen har de lærerne de har, og de har formell undervisningskompetanse i bestemte fag. En endring av fagene og fagutvalget i videregående opplæring vil kunne føre til at mange lærere blir overtallige, samtidig som det ikke fins kvalifiserte lærere i andre og nye fag. Å utvikle lærerutdanningstilbud i nye fag og utdanne tilstrekkelig mange lærere gjennom disse vil ta langt flere år enn til 2030, som er Utdanningsdirektoratets foreslåtte tidspunkt for implementering.

I innholdsbrevet blir også aktuelle innholdsmomenter i videregående opplæring listet opp uten videre begrunnelser, og som bakgrunn for listene over relevant innhold henvises det generelt til direktoratets «kunnskapsgrunnlag». Det er vanskelig å gjennomskue hvorfor noe er inkludert og noe er utelatt. Universitetet i Oslo mener at det er problematisk at filosofi og etikk framheves som viktig felles studieforberedende innhold, mens religion og livssyn ikke nevnes. Å fjerne religion og livssyn fra fellesinnholdet i videregående studieforberedende opplæring harmonerer dårlig med regjeringens visjon om å løfte fram et livssynsåpent samfunn som en visjon for det norske samfunnet.

Universitetet i Oslo er også kritisk til innholdskategorien felles retningsinnhold. Det er svært uklart i innspillsbrevet hva som menes med «sentral kunnskap i eit relevant fagfelt», som alle elever i den valgte retningen skal ta fordypning i. Fordypning må skje i fagene, ikke i et generisk fellesfag som ligger utenfor de tradisjonelle skolefagene.

Universitetet i Oslo ber om at Utdanningsdirektoratet legger fram til høring et forslag som viser konkret hvilke skolefag som skal inngå i de ulike utdanningsprogrammene og retningene, før det tas beslutninger om struktur.

Med hilsen

Ragnhild Helene Hennum	Arne Benjaminsen
Rektor	Universitetsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen underskrifter.